No. 1666 Zaterdag 4 December 1915. 32ste Jaargang

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag. Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire, Aruba en de Bovenwindsche eilanden per drie maanden fl. 2.— met vooruitbetaling.

BUREAU VAN DIT BLAD
Waterkant No 4, Overzijde.
DRUKKER. B. L. BOGAERS.

Voor het Buitenland per jaar fl. 10.— Afzonderlijke nummers fl. 0.15. Prijs der Advertentiën van 1—7 regels f. 0.50; voor elken regel meer 7½ cts.

DE OORLOG.

De Grieksche Regeering kon er eindelijk toch wel eens genoeg van krijgen. De Verbonden Mogendheden blijven maar eischen, telkens meer.

Het schijnt nu te gaan om de mobilisatie der Grieksche troepen en proviandeering der Fransche en Engelsche. Zij willen ook ruimer gebruik van de spoorwegen maken, het vervoer gaat te langzaam. In één woord de Verbondenen willen zoo veel mogelijk voordeel genieten, terwijl Griekenland zijn eigen soldaatjes naar huis moet zenden om de vreemde troepen vrijer spel te laten, vervoer en proviandeering gemakkelijker te maken.

De Grieksche Regeering begint het nu wel wat te veeleischend te vinden, en zint op middelen om zich met fatsoen uit haar netelige positie te redden. Toegeven wil ze, zooveel als 't kan, maar men moet het niet te bont maken en in een vreemd land alles te zeggen willen hebben vragender wijze.

Hoe ver zal Griekenland zich kunnen verzetten tegen de eischen der Verbonden Mogendheden!

En wat zal het gevolg zijn van dit verzet?

De arme Serviërs konden wel eens de dupe worden van al dat diplomatiek geharrewar. Ze hebben het hard genoeg te verandwoorden gehad en zijn al aardig wat grondgebied kwijt.

Hun algemeen terugtrekken naar de Albaansche grenzen en in de bergen van Montenegro hebben ze zelf aangekondigd. 't Is maar de vraag, of zij dezen terugtocht als onvermijdelijk voorzien hebben, of ook gewild. Het heet nu, dat het geschied is vrijwillig om strategische redenen. Het gros van 't leger is nu in veiligheid gebracht en in verbinding gekomen met de Fransche en Engelsche troepen.

Werkelijk is het offensief der Verbondenen in Servië ook begonnen.

De Russen zijn reeds dicht bij de grens van Bulgarije genaderd. De Czaar heeft beloofd, dat met Kerstmis Nish weer de hoofdstad van Servië zal zijn. De Regeering is thans overgebracht naar Scutari.

In Koerland trekken de Duitschers terug.

Voor de vermeerdering van voedingsartikelen is het meegaan van Bulgarije met Duitschland een heele aanwinst geweest. In Duitschland zelf komt er hier en daar gebrek aan levensmiddelen. Men begint uiting te geven aan zijn verlangen naar het einde van den strijd.

Lord Kitchener is terug van zijn rondreis en kwam met Grl. French te Londen om een gesprek te houden met Mr. Asquith. Grooter en vlugger samenwerking der Verbondenen is thans verzekerd, en de band met Italië nauwer toegehaald.

Dat zijn nu juist geen toebereidselen voor den vrede en toch duiken er telkens vredesgeruchten op.

In Oostenrijk zijn de Ministers van Binnenlandsche Zaken, van Financiën, en van Handel afgetreden en door anderen vervangen.

Over het geheele oorlogsveld weer klinkt een geweldig artillerievuur, maar verandering van frontlijn valt niet waar te nemen.

VLECHT-CURSUS MARIA-PATRONAAT

De Surinamer vertel: onder het zeer gewaardeerde geleide van de directrice van de vlechtcursus, de Eerwaarde Soeur Gonsales, hebben wij een rondgang gemaakt door de tentoonstelling en de vlechtschool zelf.

Wanneer men in het algemeen tentoonstellingen bezoekt, dan vindt men in heel veel gevallen hetzelfde, hier wat meer, daar wat minder, daar iets mooier, ginder iets minder fraai.

Op de hoedenvlecht-tentoonstelling te Paramaribo waar de vlechtkunst nog een piep jongding is, zal het wel hetzelfde wezen, zoo dachten wij. Maar dat juist deed ons met de meeste interesse een nauwkeurigen kijk nemen hier en met heel veel belangstelling luisteren naar de inlichtingen ons door de directrice der Vlechtschool zeer bereidwillig verstrekt...

Het tentoongestelde omvat eene groote collectie dames,- heeren,- meisjes,- jongens- en poppenhoeden en hoedjes vanaf f 0,25 tot f 50,—.

De duurste dameshoed was van f 20,— en de duurste heerenhoed was van f 50,—.

Aan dezen laatsten is een bijzonderheid verbonden. In de rookkist had hij het ongeluk beschadigd te worden, daar er een gat in brandde. Mej H. Heymans herstelde hem volgens de aanwijzing der hoogstbekwame leidster en wel met zoo'n zuiverheid, dat waren de draden niet blijven hangen, dan zou men niets van de breuk hebben kunnen zien.

Eenige dameshoeden worden door de leerlingen zelf gemaakt.

Doch niet alleen hoeden, doch ook inlandsche artikelen als mandjes, sigarenkokers, vloermatten, waarvan sommige windingen door middel van analine en sap van de coeswé-bast gekleurd zijn, japansche waaiers, kantoor-stoffers, muskietenwaaiers legden getuigenis af, dat de vlecht-vaardigheid der meisjes ook voor andere artikelen werd benut.

Aan den wand zagen wij twee groote kartons. Eén waarop de verschillende modellen waren aangebracht waarop de boor wordt afgewerkt en één met 15 verschillende roosjes van den hoed.

Ook de verschillende soorten materiaal waarmede gewerkt wordt, waren in natura aanwezig. En wel:

a. 't Mauritius-stroo van de hier alom bekende Mauritiuspalm.

b. 't Carludovica palmata, 't fijnste stroo.

c. 't Latai-stroo, dat uit Curaçao komt.

d. 't Awarra-palmstroo in twee tinten en wel effen en licht gekleurd.

Eigenaardig en actueel vonden wij het, dat de planten, die dit stroo leveren in de tentoonstellingzaal als plantjes aanwezig waren.

Over de tentoonstelling zelf nog dit: Alles wat wij te zien kregen, was keurig netjes, vooral de fijne hoeden, trokken onze aandacht— en zij werden als koek verkocht. Met moeite wisten wij nog een klein ding machtig te worden.—

⁂

En toen naar de school, dat kleine open schooltje op Indische wijze gebouwd, open en luchtig, waar een 30 tal meisjes gezellig aan den arbeid waren en waar wij ingewijd werden in eenkele kleinigheden, dikwijls ook moeilijkheden, waarvan de buitenwereld niets merkt en die toch noodzakelijk verbonden zijn aan de leiding van een tak van industrie, die nog in de windsels ligt.

De school telt 72 leerlingen, verdeeld in drie groepen: zij, die den geheelen dag werken, zij die alleen 's morgens en zij die alleen 's middags werken.

Deze verdeeling houdt rekening met den beschikbaren vrijen tijd, die de leerlingen hebben in aansluiting met huishoudelijke plichten, die zij te vervullen hebben. De werkzaamheden zijn verder bij dagorder geregeld, die zich uitstrekt over de uren van des morgens half negen tot des namiddags 6 uur.

De klasse aan het werk zijnde is wederom verdeeld in drie afdeelingen; de beginnelingen, de middelsoort en zij die de fijne hoeden maken.

In de eerste afdeeling blijven de leerlingen één vol jaar, ten einde eene vaste hand te krijgen, dan nog een jaar voor de middelafdeeling, zoodat pas na twee jaar aan de fijne hoedenvlechterij mag gedacht worden. Deze lange leertijd is in het voordeel van de leerlingen zelf, wat de ondervinding geleerd heeft.

Ten einde den arbeid te vergemakkelijken, de leerstof beter te overzien en het verwerken door de leerlingen van die leerstof te verlichten, heeft de leidster van den cursus uit de praktijk aan den hand van hare kennis een theorieboekje samengesteld dat in hoofdlijnen alle onderdeelen van de bewerking die een hoed moet ondergaan tot hij aan de markt komt, vast gelegd en daar waar het noodig was met teekeningen verduidelijkt.

Dit exemplaar is het eerste en het eenige wat op dit gebied bestaat, zelfs Curaçao bezit een dergelijke leiddraad niet. Het zal later in druk worden uitgegeven.

Voor aanschouwing heeft de leidster ook gezorgd. Want de cursus bezit twee aanschouwingsplaten. De eerste geeft in doorsnee den hoed te zien met de verhoudingen van rand, plaat en hoogte en de tweede het inleggen der draden, de lengten, het kruisen etc. etc... Deze laatste plaat dient in het bijzonder om fouten onder het vlechten zooveel mogelijk te voorkomen...

Dubbele hoeden vlecht deze cursus niet, omdat het daartoe geschikte stroo hier te lande ontbreekt.

Pletten doet hij ook niet, omdat tot nu toe een pletmachine ontbreekt; overigens worden alle bewerkingen door de leerlingen zelf verricht, zelfs het zwavelen van het stroo...

En nu het resultaat. Deze waarlijk bloeiende vlechtschool van het Maria-patronaat is een groote stap op den weg, dien leiden moet tot het oprichten van een groote werkplaats voor de meisjes van het patronaat. In deze werkplaats zullen zij dan dag in dag uit werk vinden, daar anderen voor den afzet der hoeden zullen zorgen.

Wij kunnen niet anders dan dit grootsche plan toejuichen. Moge de vlechtindustrie, die een zegen belooft te worden voor de kolonie, groeien en bloeien:

Aan Maria-patronaat, en vooral aan de talentvolle Leidster van den vlechtcursus onze oprechte gelukwenschen met het groote en welverdiende succes.

⁂

Omtrent de opkomst vernamen wij heden bij de sluiting der tentoonstelling, dat circa drie duizend personen uit allen rang en stand de tentoonstelling hebben bezocht. De hartelijke belangstelling zijdens de burgerij is waarlijk zeer groot geweest; maar voegen wij er onmiddelijk aan toe — en ook ten volle verdiend.

De getuchtigde stad.

De Aardenburgsche correspondent van de *Nieuwe Ct.* vertelt:

Waartoe dient het Belgische manvolk in het gebied van het Duitsche legerbestuur. Waartoe anders dan om hun kracht in dienst te stellen van den overheerscher, die de eer van het oorlogswerk slechts aan de eigen volksgenooten toevertrouwen kan, die voor de militair belangrijke dienst takken: als de spoorwegen slechts Duitsche beambten kan gebruiken, doch die voor een massa bij-arbeid een onbeperkt aantal arbeidskrachten behoeft? Duizenden Belgische timmerlieden, metselaars en andere vakarbeiders loopen ledig, vele reeds een jaar. Zij eten de steuncomité's uit, ledigen alle kassen van alle bonden en demoraliseeren zelf door de vadsige loome rust van het dagen en dagen staan aan de kaden en op de hoeken, met de het werk ontwende hand in de vaal versleten plunje. En thuis is het gore armoe, de kinderen zijn hongerig in lompen.

Dies stelt de Duitsche krijgsoverheid den eisch, in allerlei steden en dorpen: gij zult honderd, vijftig, dertig, tien ambachtslieden stellen, die voor *ons* zullen werken, waar wij dat zullen begeeren, en die dan een loon zullen verdienen, waarvan zij ruimschoots vrouw en kinderen thuis zullen kunnen onderhouden.

Zoo is de *Duitsche* gedachte.

En de *Belgische* gedachte is scherp daartegenover.

Wij zitten hier als gebonden slaven, tijdelijk in de macht. In de macht van een overweldiger, die ons land bijna gansch heeft veroverd, en *nu* alles te zeggen heeft. En ten gevolge van dat beslag op ons land ligt alles stil. Geen bouwwerken worden uitgevoerd, want niemand weet wat er zal komen. En wij, die gebleven zijn of in wanhoop zijn teruggekeerd, lijden nu met de onzen, alleen, onder dien dwang. Wij houden het leven, dat is al. Maar in ons hart is één zekerheid, het duurt geen jaren, geen maanden, wellicht weken slechts, dan komen de bevrijders terug! Onze eigen Belgische jongens — wat zullen wij ze inhalen met glorie! — en de machtige legers der geallieerden. En zij drijven de overrompelaars voor zich uit.

En nu is in dezen wachttijd maar één ding, dat *wij* kunnen doen: géén gemeenschap te hebben met die vijanden van ons volk. *Niet* werken waar zij het zouden begeeren. In geen enkel opzicht ons ooit tot iets leenen, dat onmiddelijk of middelijk ten bate zou strekken van de Duitsche macht. Onze hand kan dan wel niet arbeiden voor de Belgische bevrijding. Maar onze hand kan de Belgische bevrijding verhaasten door werkeloosheid. Werkweigering is altijd nog een wapen, dat ter onzer beschikking staat. Dat wij het gebruiken!

In deze noodlottige tweespalt verbrijzelt het laatste restje van welvaart en vrijheid en geluk van vele Belgische landouwen.

Ik stapte te Lokeren uit. Met mij was er één passagier. De stad leek uitgestorven. Doodsche leege straten. De gesprongen brug over de Deurne lag nog steeds schuin in het water. En daarnaast werd de solieden houten brug van zwaren balken door een piepjong blozend Duitsch soldaatje bewaakt. Het was juist marktdag. En de markt was gehouden, dat kon men zien aan de talrijke, nu reeds afgebroken wordende houten kraampjes op het marktplein. Maar van marktgewoel was, twaalf uur 's middags, geen spoor meer te bekennen. Hier en daar een paar Duitsche militairen. Aan den waterkant, wat verder, werd door een troep Duitsche soldaten in werkpakken hooi ingeladen. Ginds gingen een stuk of wat meisjes en arbeiders van fabriek of werkplaats naar huis, om te schaften. Wat schoolkinderen met een boekentasch. In het restaurant, waar ik ging eten, zaten welgeteld nog twee personen, die, gekomen van buiten, een pas moeten halen. Reizigers kwamen er anders niet, zeide de juffrouw achter het buffet.

En van de Duitschers begeerde men liever geen klandisie, omdat men dan de goede cliënteele verloor.

Aan het raadhuis las ik het aanplakbiljet, dat de oorzaak van deze sombere doodschheid in het anders zoo levendige stadje Lokeren verklaarde.

De commandant der plaats deelde mee, dat zeventig mannen worden opgeëischt om voor het Duitsche legerbestuur te werken. Daarvan waren er een goede veertig op het biljet met namen genoemd, niet verschenen. Dientengevolge werd de stad Lokeren zwaar gestraft. De straf zou gehandhaafd blijven tot de veertig zich zouden hebben aangemeld. Geen markt mocht worden gehouden. Het sluitingsuur werd op 7 uur Duitsche tijd gesteld. Dan moest ieder binnen zijn. Niet meer dan drie personen mochten te samen gaan. Tevens werden maatregelen genomen tegen de weggeblevenen. Zij zouden met geweld worden opgezocht, en, waren ze niet te vinden, dan zouden hun huisgezinnen als gijzelaar worden gehouden. Mochten de ontbrekenden niet worden opgeleverd, dan zou de stad geïsoleerd worden, met prikkeldraad worden omgeven, alle verkeer zou worden stopgezet, geen passen naar Lokeren zouden meer worden uitgereikt.

Zoo het streng gesteld manifest. De straf was van 5 October ingegaan. En mijn fantasie verbeelde mij, wat er omging in die Lokerensche werkers. Eén deel was gekomen: ach, wat moest men anders. Er was gebrek in huis, en als men weigerde te werken, werd alle uitkeering en alle steun verboden. Maar een grooter deel bleef thuis, kroop weg, verschool zich, liep Lokeren uit in den nacht. Voor de Duitschers werken? Nooit. En als een loopend vuur had zich de geheime nationale bewegingvoort gezet, van straat tot straat. Ge zoudt toch ook niet meedoen? Ook niet buigen? En zoo stonden ze verdekt ter zijde. Die landverraders! En de verachting, en later de wraak van het Belgische bewind, zouden dalen op hun gevloekte hoofd!

Acht dagen duurde de proeftijd. En in dien tusschentijd drukte de straf, en voelden allen zich gekortwiekt en benauwen. Men durfde nauwelijks adem te halen. Overal werkte de Duitsche controle. Ieder werd verdacht. Waar mochten de weigerachtige verborgen zijn?

En menigeen werd gevonden. En menig ander kwam zich vrijwillig melden. Men kon zijn vrouw en kinderen toch niet in de gijzeling laten? Acht dagen. En toen kwam het aanplakbiljet, juist aan den morgen van dezen dag, dat de commandant van Lokeren, gezien het feit, dat slechts twee met namen genoemden niet aan het bevel hebben voldaan, goedgunstig de straf over Lokeren had opgeheven, en dat de bedreiging die was uitgesproken niet zou worden volvoerd. Markt zal er weer zijn. Het sluitingsuur was weer normaal, 11 uur des avonds Duitsche tijd.

Maar in volle strengheid kwam zijn toorn neder op die twee, die onvindbaar waren gebleven. Niemand mocht aan hen of aan hun gezinnen huisvesting verleenen, niemand mocht ze iets verkoopen, ze moesten als vogelvrij verklaarden worden beschouwd.

Acht-en-dertig mannen, inwoners van Lokeren, waren naar elders vervoerd. Niemand wist waarheen.

Eenige uren doolde ik door Lokeren's stille straten en ver buiten lange de velden. En overal was het somberheid en doodschheid, ondanks de gouden glanzende herfst. Stil stonden hier en daar een groepje mannen en vrouwen bij elkaar. De kinderen leken hun luidruchtig spel wel wat verleerd. En als dan de ongekende vreemdeling langzaam naderschreed door Lokeren's achterstraten, dan hieven zich de hoofden en werden ze verschend en verwonderd: reizigers kwamen niet in deze gedoemde stad! En als hij voorbij was, dan bogen zich de hoofden weer naar elkander — en hij die daar voorbijging, die voelde hun gedachten: „stil, wees voorzichtig. Dat — moet een Duitsch man zijn."

En ik doolde buiten over de velden. En ook daar was het triestig en verlaten. Ergens op een eenzaam plekje zaten twee mannen verdoken. Een schrik, van weerszijden. En ik dacht: zouden dat de twee onvindbaren zijn?

Strategische Toestand.

De toestand wordt steeds hopeloozer verward. Het ligt er dik op, dat er achter de schermen der diplomatie op de meest schaamteloo ze wijze geïntrigeerd wordt; en men moet er zich op voorbereiden, dat wellicht nog geheel onverwachte, verrassende gebeurtenissen zich zullen voordoen.

Inmiddels heeft de strategische toestand door den nieuwen veldtocht in Servië een buitengewone verandering ondergaan.

Dat Bulgarijë de partij der centralen opnam, lijkt voor dezen een gewichtig voordeel. Toch zij men ten deze ook al weer voorzichtig in zijn oordeel.

Men kan er zeker van zijn, dat de Duitsche generale staf slechts met tegenzin heeft besloten tot den veldtocht in Servië.

Wel beschouwd is deze veldtocht met de beginselen der Duitsche strategie in strijd. De vernietiging van het vijandelijke leger is het einddoel, dat alle strategen vooropzetten. Met groote kracht en doorzettingsvermogen hebben de Duitschers getracht in Rusland dit doel te bereiken, nadat het in Frankrijk mislukt was. Maar ook in Rusland faalden zij.

En nu kwamen *politieke* overwegingen den Duitschen generalen staf beïnvloeden op een oogenblik, dat in Rusland alle krachten broodnoodig waren; op een oogenblik, dat de Duitsche legers in het merengebied ten Zuiden en ten Westen van de Duna en in de Rokitnomoerassen de ongunstigst denkbare stellingen innamen voor een defensief gedurende den komenden Russischen winter.

De Duitsche generale staf stond voor de keuze: óf het offensief in Rusland met volle kracht voortzetten en den Russen geen tijd gunnen om zich te herstellen, maar dan de kans prijs geven om Bulgarije naar Duitschland's zijde over te halen; óf het offensief in Rusland staken en een nieuwen veldtocht in Servië beginnen. De staf heeft, waarschijnlijk terecht, het voordeel van Bulgarije's partij kiezen grooter geacht dan het nadeel van het staken der aanvallende beweging in Rusland.

Inderdaad zou de vereeniging der Duitsche, Oostenrijksche, Bulgaarsche en Turksche legers in Servië een zéér gewichtig voordeel zijn, dat waarschijnlijk Roemenië en Griekenland, zoo al niet aan de zijde der Centralen zou brengen, dan toch zeker bewegen tot strikte, misschien welwillende neutraliteit.

Vrij zeker is het dan ook, dat deze vereeniging door Servië heen het doel is der verbondenen. Is het zoover, dan kan Bulgarije zich bezwaarlijk terugtrekken.

Wil dit doel bereikt worden, dan is *snel* handelen een eerste eisch. Omgekeerd is het voor de Entente van het hoogste belang, de verwezenlijking van dit doel te voorkomen. En ook de daartoe noodige maatregelen eischen een groote voortvarendheid in optreden. De groote strategische vraag van het oogenblik is: zullen de vereenigde Duitschers, Oostenrijkers en Bulgaren er eerder in slagen het Servische leger te vernietigen dan de Entente om van Saloniki uit Bulgarije binnen te vallen?

Dat er met de Serviërs niet te spotten valt, hebben zij reeds herhaaldelijk bewezen. Thans echter staan zij tegenover een zoodanige overmacht, dat hun slechts één weg overblijft: een concentrische terugtocht in de richting van Albanië, waarbij hun rechtervleugel gedekt wordt door de Grieksche grens bij Gevzeli en Doiran en hun linker vleugel aansluiting kan zoeken bij het Montenegrijnsche leger.

Deze manoeuvre biedt hun zeer goede kansen. De Entente troepen bij Saloniki kunnen geregeld hun rechtervleugel versterken en geschikt maken voor een toekomstig offensief. Hun terugtocht gaat in de richting der Albaneesche en Montenegrijnsche havens, van waar Italiaansche versterkingen kunnen worden aangevoerd, zij het met moeite. Bovendien laten zij een zoo moeilijk en onherbergzaam terrein achter zich, dat een snelle voortgang der operaties vrijwel uitgesloten is. En tóch zullen de Duitschers en Oostenrijkers hen dáár moeten bestrijden; want doen zij het niet, dan neemt het Servische leger, versterkt met de troepen der Quadruple-Entente, een bezwaarlijke flankstelling in ten opzichte van de Duitsch-Oostenrijksche verbindingen.

Het lot der Entente op het Balkanschiereiland is op het oogenblik dan ook in handen van het Servische leger. Slaagt dit in een *langzamen* concentrischen terugtocht, dan kunnen de Fransche, Engelsche en misschien Italiaansche troepen in Saloniki inmiddels zoodanig versterkt worden, dat ze een offensief tegen Bulgarije kunnen ontwikkelen, waardoor de toestand weer geheel veranderen zou. Slagen de Serviërs niet, dan ziet het er voor de Entente niet gunstig uit.

Inmiddels maken de Russen van de hun geboden gelegenheid gebruik. Bij Baranowitsj, doch vooral in Wolhynië hebben zij strategisch niet onbelangrijke successen behaald. Vooral hun optreden in Wolhynië blijft er dreigend uitzien. De dingen zijn hier echter nog in het stadium der ontwikkeling, men zal nadere berichten moeten afwachten om te kunnen beoordeelen of hun nieuw offensief tot iets zal leiden. Zoo ja, dan gaat het er voor Duitschland slecht uitzien, nu het zijne krachten ten deele ook weer tegen Servië heeft gericht en ook aan het Italiaansche front de roerigheid weer toeneemt.

Een strategisch hoogst belangrijk, misschien wel beslissend stadium van den oorlog is nu begonnen.

Het Centrum.

In het Lazaret te Bielefeld.

Men schrijft uit Bielefeld aan *De Voorhoede*:

Het is algemeen bekend, dat de Duitschers, ondanks hunne vele overwinningen aan 't Oostelijk front en hunne schitterende organisatie in 't Westen, toch ontzettende verliezen moeten lijden aan menschenlevens en invalieden, zoodat men zich thans reeds vol bezorgdheid afvraagt, of dat op den d u u r wel vol te houden zal zijn.

Daar zullen weinig steden in Duitschland zijn, waar men dat duidelijker ziet dan in Bielefeld in Westfalen, gelegen aan de groote lijn Keulen-Berlijn. In deze stad bevinden zich nl. de grootste inrichtingen voor krankzinnigen, drankzuchtigen, werkloozen e.d. van den grooten weldoener der menschheid, wijlen den protestantschen pastor F r e i h e r r v o n B o d e l s c h w i n g h. Deze inrichting, bestaande uit p.m. 300 groote en kleine gebouwen, huisvest in normale tijden meer dan 7000 dezer ongelukkigen.

En wat huisvest zij thans?

Thans is zij herschapen in één groot oorlogslazaret en vinden zij, die directe hulp noodig hebben, de zwaar gewonden van dezen oorlog, hier hulpe en steun.

Enkele zeer ernstige patiënten uitgezonderd, zijn alle 7000 verpleegden van de Bodelwinghsche stichting naar andere inrichtingen van dezen aard overgebracht; allen, zelfs de krankzinnigen, hebben plaats moeten ruimen voor de arme oorlogsslachtoffers.

Zoodoende is de inrichting te Bielefeld misschien wel het grootste lazaret der wereld geworden, want ik geloof niet, dat er in Europa — althans zeker niet in de oorlogvoerende landen — een tweede inrichting van dezen omvang bestaat.

Deze stad van ellende in normale tijden, is in dezen oorlogstijd een zee van ellende geworden.

En toch heeft ook deze ellende hare schoone zijde.

Nergens ziet men beter dan in Bielefeld wat menschenliefde ook tijdens den oorlog scheppen kan.

Men moet die liefdezusters en doktoren dag en nacht in de weer zien, 't is hartverheffend.

Nergens ook schittert wel meer het organisatie-talent der Duitschers, die (dat moet men zeggen) m e e s t e r s zijn in het krijg voeren, maar ook m e e s t e r s in 't brengen van hulp aan degenen die als dooden of gewonden in dezen krijg vallen.

Wie Bielefeld heeft bezocht, en wie het zeldzame voorrecht heeft gehad, een blik te werpen in dit lazaret, die heeft meer van dezen oorlog geleerd, dan boeken er over schrijven kunnen, en die behoeft waarlijk niet meer naar het front te gaan, om ware oorlogsellende te zien.

Hij vindt hier den vloek van den oorlog in al zijn vormen en schakeeringen en hij moge de vurigste vaderlandslievende Duitscher of de koelbloedigste Engelschman zijn, hij zal moeten uitroepen: „Dat gaat toch te ver, daaraan m o e t een einde komen."

Ik weet wel, dat ik na 't bezoek aan Bielefeld in de Litanie van Allerheiligen met heel wat grooter aandrang gebeden heb: Van pest, hongersnood en o o r l o g: verlos ons, Heer!

En het gebedje, dat Z. H. Paus Benedictus XV voorschrijft, zal ik geen dag meer overslaan!

De Duitsche oorlogsleeningen.

Men kan zich moeilijk een denkbeeld vormen van de fabelachtige som, die het Duitsche volk bij gelegenheid der derde oorlogsleening wederom opbracht.

In de Duitsche pers vindt men daarover eenige belangrijke beschouwingen, waaraan wij het volgende ontleenen:

Het Duitsche nationale vermogen werd vóór den oorlog geschat op 310 tot 320 milliard Mark. Aan oorlogsleeningen heeft het Duitsche volk thans met de 2 vorige leeningen opgebracht 25¼ milliard Mark. Er werd dus ongeveer 1/12 deel van het nationale vermogen voor oorlogsdoeleinden opgebracht. Gerekend over 68 millioen inwoners, bedraagt dit per hoofd der bevolking M. 375.

Maar de millionairen, en zelfs de millionairen in P r u i s e n a l l e e n hadden deze geheele oorlogsleening kunnen opbrengen, mits zij al hun hebben en houden er in hadden gebracht, want in 't jaar 1914 waren in Pruisen 9789 personen, die meer dan 1 millioen mark bezaten, en dezen beschikten te zamen over een vermogen van 25¾ milliard, dus nog 1¼ milliard meer dan de drie leeningen. Er waren daaronder zelfs 5 personen die ieder over meer dan 100 millioen, en gezamenlijk over meer dan 1 milliard te beschikken hadden.

Doch niet alleen de groote vermogens, ook de som der kleinen was bijna voldoende geweest om de oorlogsleening te dekken, want de inlagen der Duitsche spaarkassen bedragen 20 tot 21 milliard Mark.

Ook uit het volgende moge duidelijk blijken, wat deze reusachtige oorlogsleeningen beteekenen.

Om één milliard Mark in 20 gouden Markstukken te vervoeren, zijn 40 spoorwagons (iedere wagon wegende 10 duizend KG.) noodig. Zou men de geheele oorlogsleening van 25¼ milliard in goud willen vervoeren, dan was daartoe noodig 1020 wagons.

Gelukkig houdt men er tegenwoordig eene andere wijze van betaling op na, want zooveel goud zou men niet zoo heel gemakkelijk kunnen krijgen.

De gezamelijke goudproductie van de geheele wereld bedroeg in de vier eeuwen van 1493 tot 1880 slechts 28 milliard Mark.

Later ging het in sneller tempo: van 1903 tot 1914 bedroeg die productie 22 milliard Mark goud. Een groot deel daarvan echter is niet gangbaar en bestaat uit lijfsieraden enz.

Ten slotte: Hoe lang zou één mensch, die de 12 milliard der laatste leening moest uittellen, daarvoor noodig hebben? Gesteld eens, dat hij 100 getallen telt in de minuut — dan zou hij om 12 milliard te tellen, daarvoor een tijdperk noodig hebben van 19920 uren of 830 dagen of rond 2¼ jaar.

Wie lust heeft, probeere 't maar eens.

En die na 2¼ jaar nog niet genoeg geteld heeft, die kan verder tellen totdat hij aan 't eindbedrag der geheele leening van 25¼ milliard gekomen is.

Maar hij mag niet vergeten, dat hij dag en nacht zonder onderbreking tellen moet.

Want als hij een pauze neemt, om te rusten, te eten, of te slapen zal hij nog veel meer tijd noodig hebben.

Misschien wel een geheel menschenleven.

Gevaarlijk bezit.

„De Telegraaf" van 15 Oct. schrijft onder bovenstaanden titel het navolgende:

Dezer dagen werd er in een Reuter-telegram de aandacht op gevestigd, dat dezelfde derde Duitsche oorlogsleening, die te Berlijn tegen een koers van 99 % verhandeld wordt, in de V. S. slechts 84 % noteert. Feitelijk kan men bij ons te lande eenzelfde anomalie constateeren, welke echter geheel door de depreciatie van de mark verklaard wordt. Op het oogenblik bedraagt de koers van de mark ongeveer f 0.50, zoodat de Duitsche oorlogsleening hier in werkelijkheid tegen den koers van 82¾ % verkrijgbaar moet zijn. Het Duitsche rijk leent dus op het oogenblik onderdezelfde voorwaarden als vóór den oorlog de minst soliede Zuid-Amerikaansche staten en steden.

Met het credit van Oostenrijk-Hongarije is het nog treuriger gesteld. Niet alleen is de koers van de kroon in verhouding tot de markt nog sterker gedaald, doch bovendien kon dit land het 5 % type niet handhaven. De laatste Oostenrijksche oorlogsleening werd, hoewel op de basis 5½ %, tegen den koers van 93.60 aan de markt gebracht. Blijkbaar achtte men voor Hongarije deze voorwaarden nog niet gunstig genoeg, althans men besloot daar de nieuwe leening op 6 % basis uit te schrijven.

De eenvoudige vermelding van deze feiten karakteriseert voldoende de financieele positie der centrale mogendheden. Indien het inderdaad waar is, dat op de laatste Duitsche oorlogsleening door Nederlandsche banken voor 200 millioen mark is ingeschreven, dan vraagt men zich af of ons belegend publiek ziende blind geworden is. Of wordt het misschien op een dwaalspoor gebracht door allerlei misleidende circulaires, die het tot aankoop stimuleeren, zonder op eventueele gevaren te wijzen? Wij kennen deze practijken geen hooger plaats toe dan het oplichting nabij komende pousseeren van minderwaardig papier. Wij achten ons daarom verplicht de firma's die in de toekomst openlijk voor het plaatsen van Duitsche en Oostenrijk-Hongaarsche oorlogsleeningen bij ons te lande ijveren, te signaleeren.

Terechtstelling van een Engelsche verpleegster te Brussel.

Zooals men reeds weet, is de Engelsche verpleegster mej. Cavell door den Duitschen krijgsraad ter dood veroordeeld en daarna doodgeschoten wegens het verleenen van huisvesting aan de soldaten der bondgenooten.

De Amerikaansche legatie te Londen meldt, dat mej. Cavell op 11 Oct. om 5 uur 's namiddags is gevonnisd en in den nacht van 11 op 12 Oct. om 2 uur is terechtgesteld. Vertegenwoordigers der Amerikaansche legatie en de Spaansche gezant Villalobar drongen op uitstel aan, wijzende op het gruwbare van het te rechtstellen van eene vrouw, vooral wanneer zij zelfs niet van spionage is beticht.

Zij vestigden er de aandacht op, dat de belofte om de legatie omtrent het verloop der zaak op de hoogte te houden, niet was nagekomen en wezen op de vreeselijke uitwerking, die zulk een terechtstelling met korte metten op de openbare meening in België en daarbuiten zou hebben, zoomede op de mogelijkheid van maatregelen van weerwraak.

Baron Lancken antwoordde, dat de hoogste autoriteit, de keizer zelf, niet tusschenbeide kon komen, wanneer de militaire gouverneur het beroep wenschte te verwerpen. Villalobar ging zoo ver, dat hij Baron Lancken ter zijde nam, teneinde hem op uiterst krachtigen toon eenige dingen te zeggen, waartoe hij geaarzeld zou hebben in tegenwoordigheid van jongere officieren van zijn staf.

Cavell heeft in haar mondelinge verklaring voor den krijgsraad bijna alle feiten der tenlastelegging geopenbaard. Zij sprak zonder dat haar stem trilde en zij bleef helder van geest te zijn. Veelal vulde zij haar vroegere verklaring met nadere bijzonderheden aan. Toen haar gevraagd werd, waarom zij de soldaten uit Engeland voorthielp, antwoordde zij: „Als ik 't niet had gedaan waren ze doodgeschoten." Zij deed dus niets anders dan haar plicht jegens haar land door hun leven te redden.

De geestelijke, die haar in haar cel des avonds om 10 uur biechtte, bevond dat zij bewonderenswaardig flink en kalm was. Zij vertelde hem, heel goed te hebben geweten wat zij deed, toen zij de feiten bekende, waardoor zij den krijgsraad feitelijk al het bewijsmateriaal aanbracht. Zij verklaarde zich gelukkig te gevoelen te kunnen sterven voor haar land.

De *World* zegt: Men kan toegeven, dat haar schending van de militaire wetten straf verdiende, maar het zou slechts in den geest van een Duitschen of Turkschen militairen autocraat opkomen, om de doodstraf op te leggen.

Het door miss Cavel gestortte bloed, zal een smet blijven op het Duitsche leger en de Duitsche regeering gedurende volgende generaties.

De *New-York Times* zegt: Door het stellen van het staatsbelang boven de belangen en rechten der individuen, het verwoesten van den wereldvrede en veroorzaken van den bloedigsten oorlog in de wereld, alles tot bereiking van doeleinden, die de wereld heeft afgekeurd, en door middelen die te vaak de grondslagen en beginselen der menschelijkheid en van het recht hebben geschonden, heeft Duitschland zichzelf in een positie gebracht, waarin de wereld zich met afschuw ervan afwendt en niets zoozeer vreest als het succes van zijn wapenen. Zij, die miss Cavell deden terechtstellen, voerden slechts den geest en het doel van de militaristische politiek uit. Tengevolge van dien geest en die daden verloor Duitschland zijn positie onder de beschaafde volkeren, die idealen van menschelijkheid en vooruitgang voeren. De *Press* en de *Sun* spreken ook van den afschuw, waarmede de geheele beschaafde wereld het bericht van deze misdaad heeft ontvangen.

Holl. Nbur. verneemt uit Londen:

Nu de bijzonderheden over miss Cavell's terechtstelling ten volle bekend zijn geworden, drukt de pers zonder uitzondering in ongebreidel de termen haar afkeer uit tegen Duitschland in het algemeen en den gouverneur Biesing in het bijzonder. De *Pall Mall Gazette* noemt het geval een van de verschrikkelijkste gebeurtenissen in de geschiedenis van de beschaafde naties, dat overal een gevoel van afkeer en verontwaardiging te voorschijn zal roepen. De *Westm. Gazette* schrijft, dat men in Duitschland wellicht zal vragen, wat het lot van één vrouw te beteekenen heeft, waar zoo vele honderden en duizenden aan den meedoogenloozen vloek van den oorlog worden opgeofferd. Diezelfde vraag werd in het geval van de *Lusitania* gedaan en is steeds gesteld als, met een algemeene slachting op den achtergrond, een buitengewone wreedheid werd begaan. Juist omdat de Duitschers dit vragen en hun eigen hart of gemoed daarop blijkbaar geen antwoord geeft, zijn wij verplicht hen en hun stelsel als een doodelijke bedreiging voor de algemeene beschaving aan te zien.

De *Nieuwe Ct.* deelt mee, wat de Duitsche onderstaatssecretaris Zimmermann over het feit zeide:

Deze vrouwen wisten zeker, wat haar lot zou zijn, indien haar daden werden ontdekt. Eens en vooral moet het helpen van den vijand, wat ook de beweegredenen zijn, worden belet. Daarom werd de straf toegepast, teneinde alle anderen af te schrikken, die durven, omdat zij denken door haar geslacht beschermd te zijn en daarom deelnemen aan daden als die, waarvoor een van haar werd doodgeschoten.

Indien men voorrechten aan het vrouwelijk geslacht toekent, opent men de deur aan allerlei intriges van vrouwen, die dikwijls handiger en sluwer zijn in dezen kunst dan de meeste volmaakte spion.

Wie de verantwoordelijkheid draagt, kan dit niet wagen. Tegen het oordeel van de geheele wereld in moet hij dikwijls zijn plicht doen op de hardste wijze. Indien de anderen worden vergeven, geschiedt dit ten koste van de veiligheid van ons leger, want men moet vreezen, dat nieuwe pogingen zullen geschieden om ons te benadeelen, wanneer men gelooft ongestraft te blijven of slechts een licht vonnis te wagen.

Commission for Relief in Belgium.

De heer Young, te Rotterdam, directeur van de Commision for Relief in Belgium, heeft de volgende bijzonderheden medegedeeld omtrent deze commissie, welke thans bijna een jaar bestaat en thans reeds meer dan een millioen ton voedingmiddelen naar België heeft laten verzenden.

De commissie is een onzijdig lichaam, onder bescherming van de Hollandsche, Amerikaansche en Spaansche gezanten bij de verschillende oorlogvoerende regeeringen.

Het personeel der commissie is samengesteld uit verschillende onzijdige nationaliteiten, waarbij een groot aantal gewichtige posten worden vervuld door Nederlanders van ruime ervaring op handels- en scheepvaartgebied. De voorzitter, de heer Hoover, is een Amerikaan, uit een Hollandsch geslacht.

De commissie houdt zich bezig met den aankoop in het buitenland van voedingsmiddelen, welke beperkt zijn tot de stikt noodzakelijke levensbehoeften, benoodigd voor België en Noord-Frankrijk. Deze zijn door de verschillende regeeringen feitelijk beperkt tot een achttal benoodigdheden, n.l. tarwe, mais spek, reuzel, erwten, boonen en rijst, hoewel sedert kort koffie, zeep en zuivelproducten hieraan zijn toegevoegd.

De levensmiddelen worden in België en Noord-Frankrijk gedistribueerd door plaatselijke comité's in elke gemeente, welke de voedingsmiddelen verkoopen aan diegenen, die in staat zijn er voor te betalen, en, door ons goed georganiseerd stelsel van distributie, diegenen voeden, welke geen middelen meer hebben om hun eigen voedsel te koopen.

Tengevolge van de werkloosheid, veroorzaakt door de bezetting en de blokkade van België, zijn daar thans meer dan twee millioen behoeftigen, welke voor hun voeding zonder betaling op deze organisatie zijn aangewezen. Het voedsel, behalve brood, wordt door de commissie en de plaatselijke comité's aan hen, die daarvoor betalen kunnen, met een kleine winst verkocht, en deze winst wordt gebruikt als een bijdrage tot onder steunding dergenen, die zonder middelen zijn.

Het brood wordt thans tegen den kostprijs verhandeld. Het overblijvende groote bedrag, hetwelk benoodigd is om de behoeftigen van voedsel te voorzien en hetwelk in totaal ongeveer 10 millioen guldens per maand bedraagt, wordt door de commissie bijeengebracht door giften van liefdadige personen en door Bijdragen van Belgische en Fransche instellingen in het buitenland.

Ten aanzien van deze bijdragen om de behoeftigen te steunen, heeft het Nederlandsche volk, op verschillende indirecte wijze, zijn schitterende milddadigheid betoond. De Nederlandsche Regeering en de spoorwegmaatschappijen hebben door het verschaffen van kosteloos spoorwegvervoer, het gebruik van de telegraaflijnen zonder betaling, en het Rotterdamschegemeentebestuur door

het geven van vrij gebruik van havenspoor en van vrijdom van alle heffingen in het afgeloopen jaar f 125.000 tot het werk bijgedragen.

De commissie heeft nooit een beroep gedaan op de publieke milddadigheid in Holland, omdat men gevoeld heeft, dat het Nederlandsche volk een zwaarderen last draagt ten behoeve van België door de Belgische vluchtelingen te ondersteunen dan vertegenwoordigd wordt door de bijdragen uit andere landen ter ondersteuning van de behoeftigen in België. De bijdragen van milddadigen, behalve Belgische instellingen, voor deze behoeftigen bedragen thans meer dan f 40.000.000, maar de last, welken het Nederlandsche volk zich heeft opgelegd, door de ondersteuning van de talrijke vluchtelingen en door welwillendheid op andere wijze tegenover de Belgen is stellig per hoofd der bevolking van Holland veel grooter dan de bijdragen, welke door de commissie uit andere onzijdige landen zijn ontvangen.

Griekenland en de entente-mogendheden.

Het *Berl. Tageblatt* ontleent aan het Grieksche blad *Nea Imera*, dat Griekenland op het Engelsche aanbod van onmiddellijken afstand van Cyprus en van den afstand van andere gebiedsdeelen na afloop van den oorlog, het volgende antwoord heeft gegeven:

„Ofschoon de regeering van Griekenland het evenwicht op den Balkan wenscht en den afstand van Cyprus niet onderschat als te zijn een handeling, die volkomen overeenstemt met de Engelsche opvattingen en overtuigingen van het volkenrecht, acht zij zich toch niet gerechtigd om het bestaan van de geheele Grieksche natie bloot te stellen aan de onmiddellijke kennelijke gevaren, daar toch de Grieksche bevolking van Cyprus onder het liberale Engelsche bestuur voor geen gevaar te duchten heeft."

Tegenlijkertijd heeft de Grieksche regeering haar bevreemding te kennen gegeven over inmenging van de Entente-mogendheden in de kwestie der houding van Griekenland tegenover Servië, daar het Grieksch-Servische verdrag tusschen de beide staten gesloten werd zonder tusschenkomst of garantie van een der de. De regeering legde er den nadruk op, dat Griekenland als onafhankelijke staat, het recht heeft om zelf, en onafhankelijk van anderen, over zijn lot te beschikken.

***

De *Berliner Lokal Anzeiger* ontleent aan een bericht uit Athene in A Vilag, dat de Grieksche regeering bewijzen in handen heeft, dat de Italiaansche en Fransche gezanten te Athene met groote geldelijke offers betoogingen op touw gezet hebben om een voor den staat vijandelijke beweging aan te moedigen. Met de bewijzen in handen heeft de regeering van Griekenland te Rome en te Parijs de terugroeping van de Italiaansche en Fransche gezanten geëischt. De Fransche gezant vroeg een audiëntie aan bij den koning, doch werd afgewezen. Hij gaf een feestmaal, waarop de leden van het kabinet niet waren uitgenoodigd, om waarop door Venizelos een dronk uitgebracht werd tegen de neutrale politiek der Grieksche regeering. De Fransche regeering heeft haar gezant reeds teruggeroepen, de Italiaansche echter heeft dit nog niet gedaan.

Moderne vliegmachines.

In een telegram uit Parijs aan de *Associated Press* wordt, gelijk „Reuter" aan eenige bladen seint, verslag gegeven van een bezoek, dat een groep Amerikaansche en Engelsche journalisten aan de groote centrale voor de luchtvaart in Frankrijk heeft gebracht. Het luchtleger, gevormd uit divisies en eskaders, met slag vliegtuigen, kruiser-vliegtuigen, verkennings- en torpedo vliegtuigen, alle zwaar gepanteerd en gewapend met 3-duims kanonnen en mitrailleurs, is geen romantische droom meer, maar bestaande werkelijkheid.

De journalisten begaven zich eerst naar zeker vliegpark, waar een der luchtvloten verzameld was. Vervolgens bezochten ze een ander kamp, waar honderden militaire vliegers bezig waren nieuwe machines „in te vliegen". Een reusachtig slagvliegtuig trok de meeste aandacht. De ingenieur die het bouwde, was met de bediening belast, en gaf uitleggingen. Dit was, verklaarden officieren nog, de eerste verwezenlijking van het denkbeeld om een slagvliegtuig te bouwen, daar andere luchtdreadnoughts niet bruikbaar waren gebleken. Dit luchtmonster, met een bemanning van 12 personen, kon werkelijk vliegen, niettegenstaande het op zijn vleugels twee kanonnen droeg, die projectielen van 3 duim uitwierpen. Er waren al drie proefvluchten gedaan, die bewezen hadden dat de machine even weerstandkrachtig was als een gewone tweedekker. De reusachtige luchtmachine is thans gereed voor de vuurlinie, waar ze tijdens het vechten geregeld door 4 personen zal zijn bemand, onder leiding van een officier.

De gewapende luchtkruisers zijn klein. Het zijn tweedekkers van groot vermogen, in staat om bijna loodrecht van den grond op te stijgen, met een snelheid van 90 mijlen in een uur. Er zijn thans verscheidene van die slagkruisers gereed. Een aantal heeft onlangs deel genomen aan het nachtelijk bombardement achter het vijandelijke front en tijdens de krijgsverrichtingen in Champagne heeft er een twee Duitsche ballons getroffen, die in rook en vlammen zijn opgegaan.

De slagvliegtuigen en kruisers zullen weldra bewegingen gaan uitvoeren in groote eskaders, zoowel offensief als defensief; offensief, door het aanvallen van de vijandelijke verbindingslijnen en kruispunten van spoorwegen, door het afsnijden van zijn toevoer en het demoraliseeren van den geest der vijandelijke troepen.

Elk eskader bestaat uit 9 vliegtuigen van alle typen, zijnde 1 slagvlieger, 2 slagkruisers en 6 verkenners, met gezamenlijk 50 officieren en manschappen.

Rede van President Wilson.

Nationaal Verdedigings-Programma der Regeering.

President Wilson heeft de campagne van de administratie voor haar nationaal verdedigings-programma geopend in een veelomvattende, zorgvuldig voorbereide redevoering in de Manhatta Club te New York. Hij deed een heftigen aanval op „die zoogenaamde Amerikanen die mannen zijn met buitenlandsche sympathieën, die andere landen en banden beminnen dan Amerika", daar zij ons reden geven voor ernstige bezorgdheid.

Met betrekking tot het verdedigings-programma van de natie, verklaarde hij, dat de Vereenigde Staten geen aanvallende neigingen hadden, maar voorbereid moest zijn om zichzelf te verdedigen om geheele vrijheid en zelfontwikkeling te verkrijgen.

Uit deze omvangrijke rede van den President, nemen wij het volgende over:

„De eenige zaak binnen onze eigen grenzen die ons in de laatste maanden ernstige bezorgdheid heeft gebaard, is geweest, dat er stemmen zijn opgegaan in Amerika, die voorgeven de stemmen van Amerikanen te zijn, die inderdaad en in waarheid niet Amerikaansche waren, maar die buitenlandsche sympathieën uitspraken, die kwamen van mannen, die andere landen beter beminden dan zij Amerika beminden; mannen die voorstanders waren van andere zaken dan die van Amerika, en die vergeten hadden dat hun voornaamste en eenige onderdaanigheidsplicht was jegens het groote gouvernement waaronder zij leefden. Die stemmen zijn niet vele geweest, maar zij zijn zeer luid geweest en zeer bewegingmakend. Zij zijn voortgekomen van eenige, weinige personen, die beter gestemd waren en die ernstig misleid waren.

„De groote meerderheid van hen die gekomen zijn om voordeel te trekken van Amerika's gastvrijheid, hebben hunne denkwijzen vereenigd met die van Amerika, evenals hunne bezittingen. Deze menschen die buitenlandsche sympathien uitspreken, spreken niet uit hun naam, maar zijn de woordvoerders van kleine groepen, voor wie het hoog tijd is dat de natie hen ter verantwoording roept.

„Er is een ander gevaar waartegen wij behoorden te waken. Wij moesten niet alleen manifestaties van rassen-gevoelens hier in Amerika afkeuren, waar die niet zijn moesten, maar ook elke manifestatie van godsdienstigen en sectarischen strijd. Het voegt Amerika niet, dat binnen zijne grenzen, waar iedere man vrij is om de ingevingen van zijn geweten te volgen en God te aanbidden zooals hij verkiest, de menschen den kreet zouden aanheffen van Kerk tegen Kerk. Door dat te doen, zou de ware geest en het hart van Amerika getroffen worden."

Berichten uit de Kolonie.

Kerkelijke Berichten.

De Congregatie der Eerw. Paters Salesianen heeft dit jaar een dubbel eeuwfeest gevierd.

In 1815 heeft Z. H. Paus Pius VII het feest ingesteld van Maria, Hulp der Christenen. *Maria Auxiliadora* is de Patrones der Godvruchtige Congregatie der Salesianen. Tegelijk echter met het eeuwfeest hunner Patrones vieren zij den honderdjarigen gedenkdag der geboorte van hun Eerbiedwaardigen Stichter Don Bosco, die op 16 Augustus 1815 te Asti geboren werd.

In intiemen kring zullen de Eerw. Paters Salesianen, onder wier bekwame leiding het Jongensweeshuis en de ambachtschool van Sta. Rosa staan, dit dubbel eeuwfeest Woensdag a. s. vieren. De tijden zijn er niet naar om het op luisterrijker wijze te doen.

Bij dezelfde gelegenheid geeft ook de Zeereerw. Pater Directeur Tomas Massello, die in het voorjaar om gezondheidsredenen naar Italië vertrekt zijn afscheid. Zes jaar lang heeft Pater Massello aan het hoofd gestaan der inrichting en veel bijgedragen tot meerderen bloei en hooger ontwikkeling daarvan.

Ons Tooneel

De tooneeltroepen, die hier langs komen en voor het Curaçaosch Publiek optreden, hebben geen hoogen dunk van ons kunstgevoel en smaak. Gisteravond werden de beschaafde, toonaangevende kringen van Curaçao uitgenoodigd om te komen zien naar *Los Pantalones de mi mujer.*

't Curaçaosch Publiek moest meer delicaat zich toonen en stukken eischen van hooger kunstwaarde. Het gehalte der publieke vermakelijkheden zou er door winnen.

Landbouw.

In dank ontvangen van het Departement van den Landbouw in Suriname: Brochure No. 1 handelende over de Hevea-bladziekte van Zuid-Amerika.

Kalenders.

In dank ontvangen:

Van den Heer Manrique Capriles, agent der „Nationale" Levensverzekering" te Rotterdam.

Van de Heeren J. & D. Jesurun, agenten der „Palatine Insurance Company.

Onze financiën

Prachtig, prachtig. We groeien tegen de verdrukking in; de totaalsom der waarde van de uitgevoerde artikelen door de geheele Kolonie bedroeg:

1e.	kwartaal	f 422,090
2e.	„	f 485,485
3e.	„	f 788,586

Is dat geen prachtige vooruitgang!

We zullen de voornaamste artikelen eens vergelijken.

Stoohoeden		
1e.	kwartaal	f 106,890
2e.	„	„ 85,491
3e.	„	„ 110,390
Steenkolen		
1e.	kwartaal	f 156,895
2e.	„	„ 163,684
3e.	„	„ 198,679
Phosphaat		
1e.	kwartaal	f 49,645
2e.	„	„ 69,550
3e.	„	„ 195,130
Aloe		
1e.	kwartaal	f 24,080
2e.	„	„ 12,872
3e.	„	„ 105,597
Dividivi		
1e.	kwartaal	f 9,780
2e.	„	„ 19,418
3e.	„	„ 7,800

Officieele Berichten.

Aan den eerste commies ten parkette van den Procureur-generaal W. F. K. Führing is tot herstel van gezondheid drie maanden verlof verleend.

De onderwijzer 3de klasse A. de Groot is tijdelijk werkzaam gesteld aan de openbare school te Koolbaai op St. Martin N. G.

Mej. B. R. Prince is benoemd tot onderwijzeres 3de klasse bij het openbaar onderwijs in de kolonie Curaçao en werkzaam gesteld aan de Emmaschool op Curaçao.

Aan den onderwijzer 2de klasse J. G. Veeris is om gewichtige redenen verlof verleend tot en met den dag van zijn vertrek naar St. Eustatius.

De onderwijzer 1e. klasse bij het openbaar onderwijs in deze kolonie H. J. Vooren is in activiteit hersteld; en tijdelijk belast met de werkzaamheden van conservator van de permanente tentoonstelling, tevens koloniaal-en schoolmuseum, zijnde de onderwijzer L. W. van Eps eervol ontheven van de waarneming dier functiën.

De boekhoudcursus op Curaçao is opgeheven.

Aan den Gouvernements-geneeskundige op Aruba G. R. Hopkins is om gewichtige redenen veertien dagen verlof verleend.

Aan den klerk op Aruba J. H. van der Veen Zeppenfeldt is om gewichtige redenen een maand verlof verleend.

Aan den geneesheer van het krankzinnigengesticht J. H. M Ellis is om gewichtige redenen een maand verlof verleend, en de officier van gezondheid 2de klasse M. C. Henriques is belast met die functiën.

Aan Mej. Sunilda D. Roos, onderwijzeres in nuttige handwerken aan de openbare school op Aruba is tot verder herstel van gezondheid veertien dagen verlofsverlenging verleend.

Aan den Postdirecteur alhier H. J. Cohen Henriques is zes maanden verlofsverlenging verleend, teneinde zich in het belang der kolonie verder geheel bezig te kunnen houden met de noodsakelijke leiding van de hoedenvlechtindustrie in de kolonie.

Mej. Mary Merens blijft voor den tijd van één jaar belast met de functiën van hoedenvlechtster aan den vlechtcursus in het meisjesweeshuis Habaai.

Burgerlijke stand.

Opgaaf van het aantal geboorten sterfgevallen en huwelijken, welke hebben plaats gehad gedurende de maand September 1915.

	Geboorten.				Overleden		Aangegeven.	
	M. gesl.	Vr. gesl.	in echt	b. echt	M. gesl.	Vr. gesl.	Levenl.	Huwel.
Aruba	14	5	12	7	9	6	1	8
Bonaire	3	7	7	3	2	1	0	3
St. Martin N.G.	1	0	0	1	2	2	0	1
St. Eustatius	1	3	1	3	0	5	2	1
Saba	1	0	1	0	0	1	0	1
Totaal:	20	15	21	14	13	15	3	14

Marktbericht van den Curaçaoschen Handelsbond.

Van 3 Dec. 1915.

AARDNOTEN (Pindas) per KG.		—
ZOUT per vat van 180 K.G.	f	0.80
DIVIDIVI per K.G.	„	0.06½
ORANJESCHILLEN per KG. 1st kw.	„	0.40
id. per KG. 2e kw.	„	0.30
HUIDEN per K.G.	„	0.70
GEITENVELLEN per K.G.	„	0.80
WOL per K.G.	„	0.10
SCHAPENVELLEN per stuk	„	0.50
BEENDEREN per K.G.	„	0.02
RECINUS-ZAAD per K.G.	„	0.05
STROOHOEDEN (hippijapa).		
Kwaliteit No. 1 per dosijn	„	3.12½
„ „ 1 (gebleekt) „ „	„	3.25
„ „ 2 „ „	„	5.
„ „ 3 „ „	„	—
„ „ 3 „ „	„	—
„ „ 4 „ „	„	7
„ „ 5 „ „ OLA	„	6,25
„ „ 6 „ „	„	8
„ „ 7 „ „	„	9
„ „ 8 „ „ OLA	„	
„ „ 9 „ „	„	12.50
„ „ 10 „ „ OLA	„	
„ „ 11 „ „	„	
„ „ 12 „ „ OLA	„	
„ „ 13 „ „	„	
„ „ 14 „ „ OLA	„	
„ „ 15 „ „	„	
„ 1 van 25 c.M. of minder	f.	

Posterijen.

Lijst van onafgehaalde en onbestelbaar bevonden brieven

Pablo A., Eleonara Conquet, Rosalia de Fexier, Silbia Filex, Dr. H. L. Giles 2, Arcibiades F. Garcia, C. Henriques, Louisa Jonh, Maria Keli Florencia Leito, S. L. Marchena, Aret Manuela, Lisabeth Martina, Nicolas Piterez, Pedro Plantijn para entregar á Seferina Janso, Willem [illegible]s, A. Ramphuis, Manuel Valdes para entregar á Carlos Govin.

Aangeteekende stukken: Isaac H. Correa, Johana Cofil para entregar á Julia Tricon, Manuel A. Martes a/b Sch. „Columbia", Jose Maria Serrana 3

Niet voor verzending vatbaar een briefkaart zonder adres verzonden door Ebosim!.

Ratten.

Gedurende de laatste 8 dagen werden in het fiscalaat aangebracht en door middel van petroleum verdelgd 21 ratten.

UIT SURINAME.

Brand.

Paramaribo 16 Oct.

Binnen enkele weken heeft onze houtenstad vier branden gehad. Gelukkig was een drietal van weinig beteekenis. De vierde echter, welke in den nacht van Woensdag op Donderdag in de Wagenwegstraat heeft gewoed, was er een in grooten stijl.

Niet minder dan 8 huizen, behalve de negerwoningen op de verschillende erven, zijn door den brand totaal vernield of zeer ernstig beschadigd.

Het zijn de huizen:

1o. van de wede. Meurs, dat nog gedeeltelijk overeind staat, maar zwaar beschadigd en om zoo te zeggen niets meer waard is; 2o. van den heer Oliviera Referendaris op de Secretarie; 3o. van den heer Fernandes) Kino); 4o. van den heer Abrahams; 5o. van den heer H. Fernandes; 6o. van den heer Robles, slager; 7o. van den heer Laret, arts, 8o. van den heer S L. Hymans en bewoond door de Wede Dragten; al deze huizen zijn door den brand totaal vernield, het 9e huis, het hoekhuis bij de Malebatumstraat is neergehaald. Behalve de huizen is ook het meerendeel van de inboedels verbrand. Het vuur greep zoo snel om zich heen, dat aan redden niet viel te denken.

De heer Oliviera redde slechts een portefeuille met officieele stukken.

De heer Fernandes (de kinobouder) verloor aan geld, gelijk „Suriname" mededeelt, f 2400 aan papier en f 1600 aan goud, de sieraden van zijn echtgenoote en f 1500 aan films die hij in zijn huis had. De heer Robles vermist twee bankbiljetten van f 1000

In de Malebatumstraat zijn verder nog verschillende huizen van den heer Hijmans van hun beslagplanken ontdaan geworden, om aldus een verdere uitbreiding van den brand tegen te gaan. De totale onmiddellijke door den brand veroorzaakte schade wordt op plm. een ton geschat.

Wat wel droevig is, dat assurantie slechts gedeeltelijk de schade dekt.

De Surinamer.

Nederland.

De nieuwe belasting-ontwerpen.

De reeks belasting-ontwerpen van minister Treub zijn naar de Tweede Kamer gezonden. Naar wij vernemen omvatten zij de volgende wijzigingen van bestaande of invoering van geheel nieuwe heffingen:

1. een regeling der grondbelasting;
2. een dividend- en tantièmebelasting;
3. een wijziging van de inkomstenbelasting;
4. een wijziging van de vermogensbelasting;
5. de heffing eener pensioenbelasting;
6. een heffing van weergeld;
7. een vlootbelasting;
8. een belasting van de doode hand;
9. een wijziging van de successiebelasting;
10. een wijziging van het registratierecht;
11. een wijziging van het zegelrecht;
12. de heffing van een statistiek recht;
13. een wijziging van de personeele belasting;
14. een plaatskaartenbelasting;
15. een wijziging van den accijns op den wijn;
16. een wijziging van den accijns op het gedistilleerd;
17. wijziging van den bieraccijns;
18. heffing eener speelkaartenbelasting;
19. een wijziging van de belasting op de gouden en zilveren werken.

De opbrengst van de nieuwe belastingen wordt als volgt geraamd:

Effectenbelasting	f	3.000.000
Pensioenbelasting	„	12.000.000
Weergeld	„	4.000.000
Vlootbelasting	„	6 000.000
Belasting doode hand	„	2.000.000
Statistiekrecht	„	3 000.000
Plaatskaartenbelasting	„	2.000.000
Tabaksbelasting	„	6.000.000
Speelkaartenbelasting	„	200.000
Voornamenbelasting	„	500 000

De totale opbrengst van alle belastingen in hoofdsom en opcenten wordt volgens het ontwerp geraamd op f 263.641.600, terwijl voor 1916 was geraamd f 202 509.700, zoodat de meerdere belastingopbrengst zal bedragen f 61.000.000.

De wetsontwerpen komen, kort gezegd, hierop neer:

De grondbelasting zal bedragen vier per duizend van de belastbare waarde der gebouwen en ongebouwde eigendommen.

De dividend- en tantiéme-belasting heft zes en een half ten honderd van het bedrag der uitdeeling van naamlooze vennootschappen enz.

De effectenbelasting bedraagt voor buitenlandsche effecten f l. voor andere f 0.50 van elke f 1000.

De pensioenbelasting bedraagt een ten honderd van het zuiver inkomen.

De weerbelasting wordt geheven van de aangeslagenen in inkomsten- of vermogensbelasting, die niet tot de zee- of landmacht behooren, en bestaat uit een vast aantal opcenten op den aanslag.

De vlootbelasting wordt geheven van hen, die f 5000 of meer inkomen of f 51.000 of meer vermogen hebben.

De belasting van de doode hand bedraagt drie of zes per duizend van het vermogen der instelling.

Onder den naam van statistiekrecht wordt een belasting geheven van goederen, welke in het vrije verkeer worden ingevoerd, alsmede van goederen welke uit het vrije verkeer worden uitgevoerd. Ze bedraagt één per duizend van de waarde der goederen.

De plaatskaartenbelasting bedraagt voor de 1e klasse 15, voor de 2e 8, voor de 3 ten honderd van het bedrag der plaatsbewijzen. Abonnementskaarten voor arbeiders en schoolgaande kinderen zijn vrij.

De accijns op wijn bedraagt f 24 per H.L., op gedistilleerd f 99 per H.L., op tabak tien ten honderd van den kleinhandelsprijs van sigaretten, rooktabak, pruimtabak en snuif; op bier, dat hier te lande vervaardigd wordt, zestig cent per hectoliter wordt bij 27½ Celsius, voor iederen honderdste, waarmee de dichtheid der vloeistof de eenheid van dichtheid, zijnde die van zuiver water bij dezelfde temperatuur, te boven gaat.

De speelkaarten belasting bedraagt 25 cents voor spellen van 32 kaarten of minder en 50 cents voor alle andere.

De belasting op de gouden en zilveren werken bedraagt dertig gulden per hectogram goud-alliaga en anderhalve gulden per hectogram zilver-alliaga.

Onder den naam van voornamen belasting wordt een belasting geheven wegens: a. toekenning van meer dan één voornaam aan een kind bij de aangifte der geboorte; b. latere bijvoeging of verandering van voornamen; en voorts wegens verandering van den geslachtsnaam of bijvoeging van een of meer namen aan den geslachtsnaam.

Buitenland.

Plannen voor het Leger.

Noord-Amerika.

In de St. Louis *Globe Democrat* lezen wij: „De plannen voor de uitbreiding van het leger der Vereenigde Staten zal op meer hinderpalen stuiten dan die voor de vergrooting der vloot. Het oude geloof dat men al wel af is met een leger van vrijwilligers, die gewend zijn met vuur wapenen om te gaan, zit er nog te diep in om te willen gelooven dat de oorlog te land in de laatste 50 jaren een dusdanige geheele verandering heeft ondergaan, dat zulke ongeoefende soldaten door een vijandelijk goed geoefend leger zouden worden neergeschoten als hazen en konijnen. Amerika wenscht geen groot staand leger en wil er niet voor betalen. Doch het ligt toch in het plan geoefende soldaten en geoefende officieren te hebben en daarvoor is het noodig dat het publiek medewerkt. Zooals de bedoeling is, zal een beroep worden gedaan op de medewerking van de werkgevers, corporatien en ondernemingen, om hunne ge-employeerden in staat te stellen gedurende twee maanden per jaar militaire oefening te ontvangen. Het hangt er veel van af hoe dit plan door de werkgevers wordt opgevat en of zij in 't algemeen bereid zullen zijn hunne werkkrachten af te staan, zonder dat dit te veel schaadt in de positie der geemployeerden. En de laatsten moeten gevoelen dat de patroon niet veel bezwaren heeft, anders zullen zij hun toekomst en hun positie niet prijs geven ter wille van den militairen dienst."

***

De verkiezingen, de vorige week in enkele staten gehouden, geven beiden partijen troost. In Maryland werd een democraat als gouverneur gekozen, terwijl in Massachusetts de republikenen zegevierden. Niemand heeft dus reden om hard te kraaien.

De Monarchie in China.

Onlangs meldde de telegrammen ons, dat in China pogingen worden gedaan om de monarchie te herstellen. Hierover lazen wij in de jongste mailbladen de volgende mededeeling door de Chineesche legatie te 's Gravenhage gedaan:

„Door de revolutie in 1911 werd in China de republiek uitgeroepen ter vervanging van het Mandsjoe-keizerrijk dat omvergeworpen werd, niet om het monarchaal stelsel, maar veeleer wegens de vreemde afkomst der dynastie.

Het republikeinsch stelsel werkt nu sedert vier jaar. Het Chineesche volk dat sinds duizenden jaren onder een geheel ander bewind leefde dan het tegenwoordige, gewent er zich niet aan en twijfelt aan de mogelijkheid van een duurzamen vrede in eigen land.

Vandaar dan ook het denkbeeld van een terugkeer tot de monarchie Een politieke partij heeft zich onlangs gevormd met het doel, dit denkbeeld te verspreiden en heeft de bijna algemeene instemming verworven van alle andere partijen, eveneens van de centrale en provinciale burgerlijke en militaire ambtenaren, het leger en de handelsvereenigingen. Reeds tweemaal werd het wetgevend lichaam te Peking een verzoekschrift aangeboden door de volksvertegenwoordiging uit alle provincies, be oogende het zoover te brengen, een rechtstreeksche vraag tot het volk te richten, opdat men de werkelijke en overwegende meening van de geheele natie kennen zal.

De wetgevende Kamer heeft deze wenschen in overweging genomen en heeft den 6n October ll. een wet aangenomen, die de regeering de machtiging geeft een plebisciet te houden, teneinde te kunnen beslissen of de republiek gehandhaafd moet worden, of wel de monarchie hersteld.

Deze wet is afgekondigd en de uitvoering is binnenkort te verwachten.

In deze omstandigheden bepaalt de regeering zich geheel binnen de grenzen der wet, om in overeenstemming met de wenschen van het volk te handelen. Zij waakt met de uiterste voorzichtigheid en spaart alle krachten in voor de handhaving van orde en rust in het land. Het mag verwachten, dat door deze voor China zoo uiterst gewichtige kwestie, waarvan zijn bestaan en zijne voortdurende veiligheid, in de toekomst afhangt, aldus te behandelen, de beste oplossing zou verkregen worden zonder vrees voor wanorde en ongeregeldheden."

HAVEN-NIEUWS
VAN 27 NOV. — 11 DEC.

Schip	Kapitein	Aankomst	van	Vertrek	naar
Pr der Nederl.	Hartog	27 Nov	Amsterdam	28 Nov	New-York
Philadelphia	G W Goodman	1 Dec.	La Guayra	1 Dec.	New York
Merida	A Johanson	1 „	Maracaibo	1 „	Maracaibo
Zulia	S S Morris	4 „	New York	4 „	Maracaibo
Nickerie	J P v d Borden	4 „	Amsterdam	5 „	New York
Venezuela	J C Metus	5 „	New York	6 „	Hampt Roads
Merida	A Johanson	6 „	Maracaibo	6 „	La Guayra
Merida	A Johanson	8 „	La Guayra	9 „	Maracaibo
Zulia	S S Morris	9 „	Maracaibo	9 „	New-York
Caracas	H Hichborn	9 „	New-York	9 „	La Guayra
P Fred Hendrkl	P Koningstein	8 „	New-York	9 „	Amsterdam
Tabor	Nilsen	24 Nov	Norfolk	2 Dec	Cuba
Siesia	M Minetti	4 Dec	Colón	4 „	Génova

Schoeners	Aankomst	van	Schoeners	Vertrek	naar
Rita Otilia V	27 Nov	Maracaibo	*Juan Luis H*	29 Nov	Aruba
Brion V	27 „	Maracaibo	*Marconi H*	29 „	Aruba
Gloria V	27 „	Maracaibo	*Transvaal*	27 „	Bonair
Carlota H	27 „	Maracaibo	*Aguila*	27 „	Bonaire
Juan Luis H	28 „	Aruba	*Rita Otilia V*	30 „	Vela de Coro
Nib H	28 „	Bonaire	*Refugio*	30 „	Aruba
Ana Sofia V	29 „	Maracaibo	*Rosa Maria H*	30 „	Aruba
Hirondelle H	29 „	Maracaibo	*Mina*	30 „	Maracaibo
Refugio H	30 „	Aruba	*Nereida*	30 „	Marcaibo
Rosa Maria H	30 „	Bonaire	*Nil H*	1 Dec	Bonaire
Aguila H	30 „	Bonaire	*Anna Sofia*	2 „	Maracaibo
Silfide H	1 Dec	Jacmel	*Hirondelle*	3 „	Maracaibo
9 de Abril V	1 „	Maracaibo			